

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตัวแลกเปลี่ยนเป็นตราสารที่มีพัฒนาขึ้นจากแนวปฏิบัติของพ่อค้าเพื่อความสะดวกในการชำระหนี้และได้มีการปรับปรุงพัฒนามาต่อเนื่องยาวนาน ส่งผลให้ตัวเป็นที่ยอมรับใช้ในการค้ากันอย่างแพร่หลาย นอกจากนั้นมีการนำตัวแลกเปลี่ยนมาใช้ในทางธุรกิจกันอย่างกว้างขวาง และมีบทบาทสำคัญในทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้จะมีการใช้ตัวแลกเปลี่ยนในทางการค้าทั่วไปแล้วในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ยังมีออกตัวแลกเปลี่ยนมาเพื่อนำมาใช้ในการระดมเงินฝากจากประชาชนอันเป็นลักษณะกู้ยืมเงินอีกด้วย

ด้วยตัวแลกเปลี่ยนเป็นสัญญาที่มีลักษณะพิเศษเพราะคู่สัญญาตามตัวแลกเปลี่ยนมีได้หลายฝ่ายตามการโอนตัว ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังเดิมจะอ้างว่าตนไม่ต้องรับผิดชอบผู้ทรงปัจจุบันเพราะผู้ทรงดังกล่าวไม่เคยรู้จักและตนไม่เคยแสดงเจตนาด้วยไม่ได้ จากลักษณะของตัวเงินที่มีคู่สัญญาเข้ามาเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายเนื่องมาจากสามารถโอนเปลี่ยนมือกันได้ง่ายนั้นทำให้ผู้ส่งจ่ายและผู้จ่ายไม่อาจทราบได้เลยว่าจะมีคู่สัญญาเข้ามาเกี่ยวข้องกับเป็นจำนวนเท่าใดจนกว่าจะมีการนำตัวไปให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองทำการรับรองหรือใช้เงิน เมื่อผู้ทรงยื่นตัวให้ผู้จ่ายรับรองหรือใช้เงินภายในจำกัดเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้วหากผู้จ่ายหรือผู้รับรองปฏิเสธการรับรองหรือปฏิเสธการใช้เงินส่งผลให้ตัวแลกเปลี่ยนฉบับนั้นขาดความน่าเชื่อถือ ซึ่งมาตรา 960 กำหนดให้ผู้ทรงมีหน้าที่ทำคำคัดค้านตัวแลกเปลี่ยนที่ขาดความเชื่อถือภายในจำกัดเวลาที่กำหนด หากผู้ทรงไม่ทำคำคัดค้านภายในจำกัดเวลาที่กำหนดไว้ ผู้ทรงย่อมสิ้นสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สลักหลัง ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้รับรอง (ถ้ามี)

กรณีที่ผู้ทรงยื่นตัวแลกเปลี่ยนให้รับรองแล้วแต่ผู้จ่ายปฏิเสธไม่ยอมรับรับรองตัวฉบับดังกล่าว ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องทำคำคัดค้านการไม่รับรองเพื่อให้ตนสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยจากคู่สัญญาตามตัวแลกเปลี่ยนนั้นได้ ดังนั้น การทำคำคัดค้านตัวแลกเปลี่ยนที่ขาดความเชื่อถือเพราะผู้จ่ายไม่รับรองจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้ทรง ซึ่งการทำคำคัดค้านการไม่รับรองกฎหมายกำหนดให้ผู้ทรงต้องทำภายในจำกัดเวลาที่กำหนดไว้เพื่อการยื่นตัวให้รับรองหรือหรือวันหนึ่งวันใดภายใน 3 วันนับจากวันที่กำหนดให้ยื่นตัวให้รับรอง

เมื่อพิจารณาถึงเรื่องการทำคำคัดค้านกรณีผู้จ่ายไม่รับรองตัวแลกเงินแล้วจะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน มาตรา 960 ได้กำหนดให้ผู้ทรงทำคำคัดค้านภายในจำกัดเวลาที่กำหนดไว้เพื่อการยื่นตัวให้รับรองหรือหรือวันหนึ่งวันใดภายใน 3 วันนับจากวันที่กำหนดให้ยื่นตัวให้รับรอง ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของผู้ทรงที่ต้องทำคำคัดค้านภายในจำกัดเวลาดังกล่าว แต่เมื่อพิจารณาตามมาตรา 929 ที่กำหนดให้ผู้ทรงมีสิทธิคัดค้านการไม่รับรองตัวแลกเงิน หากผู้ทรงยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายรับรองแล้วไม่ยอมรับรองภายในสี่สิบสี่ชั่วโมง จะเห็นได้ว่า สิทธิในการทำคำคัดค้านตามมาตรา 929 นั้นจะมีขึ้นเมื่อผู้จ่ายไม่ยอมรับรองตัวแลกเงินภายในเวลา 24 ชั่วโมงนับแต่ผู้ทรงนำตัวมายื่นให้ผู้จ่ายรับรอง โดยมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาในการทำคำคัดค้านกรณีผู้จ่ายไม่รับรองตัวแลกเงินตามมาตรา 929 และมาตรา 960 นั้นยังมีความคลุมเครือไม่ชัดเจน เช่น เรื่องกำหนดเวลาในการทำคำคัดค้าน สิทธิและหน้าที่ของผู้ทรงในการทำคำคัดค้าน ทั้ง ดังนั้น จึงควรมาพิจารณาว่ากฎหมายตัวเงิน ในส่วนของการทำคำคัดค้านที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่เพียงไร และกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวมีความชัดเจนหรือไม่

โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจึงพิจารณาถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1. สิทธิและหน้าที่ของผู้ทรงในการทำคำคัดค้านกรณีผู้จ่ายไม่รับรองตัวแลกเงิน
 - 1.1 ปัญหากรณีที่ผู้ทรงยื่นตัวให้ผู้จ่ายรับรองในวันสุดท้ายก่อนตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน
 - 1.2 ปัญหากรณีที่ผู้ทรงยื่นตัวให้ผู้จ่ายรับรองในวันสุดท้ายภายในจำกัดเวลาที่กำหนดไว้เพื่อการยื่นตัวให้รับรอง
2. ปัญหาเกี่ยวกับกำหนดเวลาการทำคำคัดค้านกรณีผู้จ่ายเรียกให้ยื่นตัวแลกเงินเพื่อรับรองครั้งที่สองในวันรุ่งขึ้นตามมาตรา 930 วรรคสอง
 - 2.1 กรณีตัวแลกเงินที่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังไม่ได้วางข้อกำหนดให้ยื่นตัวให้รับรอง
 - 2.2 กรณีตัวแลกเงินที่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังได้กำหนดให้ผู้ทรงต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายรับรองแต่ไม่ได้จำกัดเวลายื่นตัวไว้
 - 2.3 กรณีตัวแลกเงินที่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังได้กำหนดระยะเวลาไว้ให้ผู้ทรงต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายรับรอง
 - 2.4 ตัวแลกเงินอันสั่งให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งนับแต่ได้เห็น

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาที่มาและวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติเรื่องการทำคำตัดค้ำตั๋วแลกเงิน
2. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำคำตัดค้ำตั๋วแลกเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย โดยเฉพาะกรณีกำหนดเวลาการทำคำตัดค้ำตั๋วแลกเงินผู้จ่ายไม่รับรองตั๋วแลกเงิน
3. เพื่อศึกษากฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการทำคำตัดค้ำตั๋วแลกเงินผู้จ่ายไม่รับรองตั๋วแลกเงิน เพื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของไทยในเรื่องดังกล่าว และนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคำตัดค้ำตั๋วแลกเงินของผู้จ่ายไม่รับรองตั๋วแลกเงิน
4. เพื่อเสนอให้เห็นถึงปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องการทำคำตัดค้ำตั๋วแลกเงินผู้จ่ายไม่รับรองตั๋วแลกเงิน เพื่อให้มีกฎหมายที่มีความสมบูรณ์ชัดเจนและมีความเหมาะสมกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3. ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาผู้เขียนจะทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงหลักการทำคำตัดค้ำตั๋วแลกเงินผู้จ่ายไม่รับรองตั๋วแลกเงิน โดยศึกษาเฉพาะการทำคำตัดค้ำตั๋วแลกเงินผู้จ่ายไม่รับรองตั๋วแลกเงินภายในประเทศเท่านั้น รวมถึงบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำคำตัดค้ำตั๋วแลกเงิน ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย บรรพ 3 ลักษณะ 21 โดยศึกษาเปรียบเทียบกับ The Bill of Exchange Act 1882 ของประเทศอังกฤษ Uniform Commercial Code (UCC) 1990, Article 3 Negotiable Instruments ของประเทศสหรัฐอเมริกา Commercial Code, Book 5, Title 1 Commercial Paper, Chapter 1: Bill of exchange ของประเทศฝรั่งเศส The German law of Bills of Exchange ของประเทศเยอรมัน รวมทั้งหลักกฎหมายในส่วนของ Uniform Law for Bill of Exchange and Promissory note 1912 (Hague Convention) และ Convention Providing a Uniform Law for Bill of Exchange and Promissory notes 1930 (Geneva Convention) และ Convention on International Bill of Exchange and International Promissory Notes 1988 (Vienna Convention) รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์แนวคำพิพากษาฎีกาและแนวความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อที่จะศึกษาออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 ศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการทำคำตัดค้ำนกรณีผู้จ่ายไม่รับรองตัว⁺ แลกเงิน วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา วิธีการศึกษา และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 ศึกษาหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับการทำคำตัดค้ำนตัว⁺ แลกเงิน ทั้งการทำคำตัดค้ำนการไม่รับรองและการไม่ใช้เงิน

บทที่ 3 ศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำคำตัดค้ำนกรณีผู้จ่ายไม่รับรองตัว⁺ แลกเงินตามหลักกฎหมายต่างประเทศและหลักกฎหมายของไทย โดยในส่วนของกฎหมายต่างประเทศจะทำการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษ คือ The Bill of Exchange Act 1882 และประเทศสหรัฐอเมริกา คือ Uniform Commercial Code (UCC) 1990, Article 3 Negotiable Instruments ซึ่งเป็นกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส คือ Commercial Code, Book 5, Title 1 Commercial Paper, Chapter 1: Bill of exchange และประเทศเยอรมัน คือ The German law of Bills of Exchange ซึ่งเป็นกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ รวมถึงกฎหมายเอกรูป (Uniform Law) อีกร 3 ฉบับอันประกอบด้วยอนุสัญญาเฮก ค.ศ. 1912 (Convention on the unification on the Law Relating to Bills of Exchange and Promissory Notes, 1912) อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1930 (Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes, June 7, 1930) รวมถึงอนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1988 (UNCITRAL Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes, 1988) อันเป็นอนุสัญญาที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์

บทที่ 4 ปัญหาความไม่ชัดเจนของกำหนดเวลาการทำคำตัดค้ำนกรณีผู้จ่ายไม่รับรองตัว⁺ แลกเงิน โดยจะนำปัญหาทางทฤษฎีเกี่ยวกับกำหนดเวลาการทำคำตัดค้ำนกรณีผู้จ่ายไม่รับรองตัว⁺ แลกเงินมาศึกษา และศึกษาว่าจะสามารถนำกฎหมายที่มีอยู่มาแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้หรือไม่ โดยจะพิจารณาวิธีปฏิบัติและแนวทางของกฎหมายต่างประเทศมาประกอบ

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ กล่าวถึงข้อสรุปจากการศึกษาประกอบกับการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดจากความไม่ชัดเจนของกำหนดเวลาการทำคำตัดค้ำนกรณีผู้จ่ายไม่รับรองตัว⁺ แลกเงิน เพื่อให้การทำคำตัดค้ำนตัว⁺ แลกเงินมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

4. วิธีการดำเนินการศึกษา

เป็นการวิจัยทางกฎหมาย (Legal Research) ศึกษาและรวบรวมข้อมูล ค้นคว้าแบบ การวิจัยเอกสาร (Document Research) โดยอาศัยข้อมูลจากหนังสือ วารสาร บทความ ตลอดจน แนวทางคำพิพากษาของศาล ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ จากการศึกษา สรุปและเสนอแนะความคิดเห็นแนวทางและหลักการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ใ นการปรับปรุงแก้ไขและบังคับใช้ให้ถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและสภาพทางธุรกิจ ต่อไป

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ผลของการศึกษาในหัวข้อดังกล่าว ผู้เขียนหวังว่าจะเป็นประโยชน์และก่อให้เกิด ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในแนวคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกำหนดเวลาในการทำคำคัดค้าน กรณีผู้จ่ายไม่รับรองตัวแลกเงิน ซึ่งรวมถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้ทรงในการทำคำคัดค้านได้อย่าง ชัดเจนมากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความไม่ชัดเจนของของการทำคำคัดค้านกรณีผู้ จ่ายไม่รับรองตัวแลกเงิน และทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง